

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΚΛΕ
ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΑ ΣΤΟ
ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
«ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ»
4/11/2025

ΣΕΒΑΣΤΗ ΧΑΤΖΗΦΩΤΙΟΥ,
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΗΤΟΡΙΣΣΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Η Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους σημαντικούς τομείς πρακτικής των ΚΛ, όπου μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση επιδιώκουν την επίλυση των προβλημάτων των μαθητών/τριών σε σχέση με το αναπτυξιακό τους στάδιο, την οικογένεια και τις συνθήκες διαβίωσής τους, καθώς και τη διασύνδεσή τους με υπηρεσίες και πόρους στην κοινότητα (Aliyeva, 2024).

Οι ΚΛ καλούνται να ανταποκριθούν σε πολυδιάστατες προκλήσεις που συχνά οξύνουν τις υπάρχουσες δυσκολίες και δυσχεραίνουν την πρακτική τους.

Σε πρόσφατη ανασκόπηση πεδίου, υπογραμμίζονται οι πέντε βασικές αλληλένδετες προκλήσεις:

- Ανεπαρκείς πόροι
- Ασαφής επαγγελματικός ρόλος και διαστρεβλωμένες αντιλήψεις
- Μερική κατάκτηση ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων και μειωμένη υποστήριξη και ανάπτυξη
- Εμπόδια που προκύπτουν από το σχολικό κλίμα και το ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο
- Δυσκολίες στην καλλιέργεια σχέσεων με μέλη εντός και εκτός της σχολικής κοινότητας (Binks, et al., 2024)

ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Η Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση αποτελεί ένα πλαίσιο ταχέως μεταβαλλόμενων αναγκών, απαιτήσεων και προκλήσεων.

- Η ανάπτυξη περίπλοκων και νέων προβλημάτων
- Η αναγκαιότητα άσκησης τεκμηριωμένης και πολιτισμικά ευαισθητοποιημένης πρακτικής
- Μειωμένοι πόροι

Καθιστούν απαραίτητη την ανάγκη συνεχόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης (Jivanjee, et al., 2015).

Η ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Η δια βίου μάθηση αποτελεί μια αναγνωρισμένη μέθοδο μάθησης στον τομέα της Κοινωνικής Εργασίας και είναι ενσωματωμένη στις επαγγελματικές ευθύνες των ΚΛ, οι οποίοι/ες πρέπει να εξετάζουν κριτικά και να ενημερώνονται για τις νέες γνώσεις που σχετίζονται με την ΚΕ (Mueller & King, 2018).

Σχετίζεται με ένα σύνολο αξιών και αρχών που αφορούν τον ρόλο της συνεχούς απόκτησης, ενσωμάτωσης και εφαρμογής νέων γνώσεων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου, και περιλαμβάνει πρακτικές που καθιστούν τους/τις ΚΛ αποτελεσματικούς/ες και αφοσιωμένους/ες στην καριέρα τους (Nissen, et al., 2018).

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ως εκ τούτου, η δια βίου μάθηση αποτελεί μια συνεχή, εθελοντική και αυτοκινούμενη αναζήτηση της γνώσης για τη αδιάλειπτη και συνεπή μάθηση των ΚΛ. Τα πλεονεκτήματά της είναι πολυάριθμα, μεταξύ άλλων:

- Βοηθά στην βελτίωση της κατανόησης του κοινωνικού γίγνεσθαι
 - Παρέχει περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες για απασχόληση και σταδιοδρομία
 - Βελτιώνει την ποιότητα ζωής
 - Ενισχύει την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση των επαγγελματιών
 - Διατηρεί την ενεργητικότητα του εγκεφάλου
-

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Διατηρεί και βελτιώνει την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών
 - Παρέχει νέες γνώσεις
 - Βελτιώνει τις δεξιότητες
 - Δίνει τη δυνατότητα αμφισβήτησης των πεποιθήσεων
 - Ενισχύει την επαγγελματική στάση
 - Δημιουργεί ανοιχτή στάση απέναντι στην αλλαγή όταν αυτή συμβαίνει
 - Δίνει ώθηση για αλλαγή στη ζωή του ατόμου (Mueller & King, 2018)
-

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η συνεχόμενη εκπαίδευση δεν αποτελεί αποκλειστικά επαγγελματική υποχρέωση, αλλά και ανάγκη για προσωπική ανάπτυξη και ευαισθητοποίηση, ώστε οι ΚΛ σε απαιτητικά πλαίσια εργασίας (όπως η εκπαίδευση) να βοηθηθούν. Επομένως, παρέχει:

- Ενημέρωση και γνώση στους/στις ΚΛ για βέλτιστες πρακτικές και έρευνες στον τομέα τους
- Ανάπτυξη σύγχρονων εργαλείων και στρατηγικών αντιμετώπισης των πολύπλοκων αναγκών της σχολικής κοινότητας και κατ' επέκταση την παροχή υψηλής ποιότητας παροχής υπηρεσιών
- Καλλιέργεια της κριτικής σκέψης
- Προώθηση της καινοτομίας στην πράξη
- Διερεύνηση των αναδυόμενων τάσεων
- Συμμετοχή σε πρακτικές αναστοχασμού που ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής στις εξελισσόμενες ανάγκες της ωφελούμενης κοινότητας (Hiltibran, 2025).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Διαχρονικότητα
- Οδηγεί στη συστηματική αύξηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων ενός ατόμου
- Έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή
- Προάγει την αυτοπραγμάτωση ως τελικό στόχο
- Αύξηση των ικανοτήτων για αυτοκατεύθυνση στη μάθηση
- Συμβολή όλων των διαθέσιμων εκπαιδευτικών επιρροών (Nissen, et al., 2018)

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Οι ΚΛ, συχνά, αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβασή τους σε εκπαιδεύσεις και επιμορφώσεις. Μεταξύ άλλων:

- Ακαμψία εργοδοτών αναφορικά με την κατανομή του χρόνου για τη συμμετοχή σε επιμορφωτικά προγράμματα
- Απόσταση του τόπου διεξαγωγής της εκπαίδευσης σε σχέση με τον τόπο μόνιμης κατοικίας
- Προσωπικές προκλήσεις/οικογενειακές υποχρεώσεις
- Αδυναμία/δυσκολία στην αλληλεπίδραση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας
- Περιορισμένος χρόνος στον χώρο εργασίας για αναστοχασμό των νέων γνώσεων που έχουν αποκτηθεί
- Έλλειψη κουλτούρας μάθησης σε ορισμένα εργασιακά περιβάλλοντα
- Έλλειψη κοινωνικής δικτύωσης με άλλους/άλλες επαγγελματίες
- Το κόστος των επιμορφώσεων
- Ο περιορισμένος χρόνος εν γένει (Rogers, et al., 2023; Seliste, 2023)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΣΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Οργανισμός μάθησης του Senge (1990):

Η μάθηση μέσα από την αगाστή συνεργασία με τους/τις συναδέλφους/ισες. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί έναν οργανισμό που προωθεί τη δημιουργικότητα, την επίλυση προβλημάτων σε πολλαπλά επίπεδα και την ανάπτυξη στοχαστικών στάσεων μεταξύ όλων των μελών των οργανισμών, ώστε να αντιμετωπίζουν τόσο τις επιτυχίες όσο και τις αποτυχίες ως ευκαιρίες για βελτίωση, ανάπτυξη και μάθηση (Senge, 1990).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΣΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Οι Cheetham & Chivers (2001:282), μελέτησαν τον τρόπο με τον οποίο οι επαγγελματίες μαθαίνουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εντοπίζοντας μια σειρά μηχανισμών μάθησης που βοήθησαν τα άτομα να αυξήσουν τις ικανότητές τους. Οι μηχανισμοί αυτοί είναι επτά:

1. Πρακτική και επανάληψη (practice and repetition)
 2. Αναστοχασμός (reflection)
 3. Παρατήρηση και αντιγραφή (observation and copying)
 4. Ανατροφοδότηση (feedback)
 5. Μεταφορά εκτός εργασίας (extra – occupational transfer)
 6. Δραστηριότητες διατατικής άσκησης (stretching activities)
 7. Αλλαγή/εναλλαγή προοπτικής (perspective changing/switching)
-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΣΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, γνώσεων και στάσεων των ΚΛ σε ατομικό επίπεδο είναι σημαντική, αλλά η πραγματική αλλαγή επιτυγχάνεται μόνο εφ' όσον υπάρχει ταυτόχρονη δέσμευση για οργανωτική ανάπτυξη και καλλιέργεια οργανωτικών στελεχών που εκτιμούν τις οργανώσεις μάθησης και γνωρίζουν πώς να τις δημιουργούν και να τις διατηρούν (Nissen, et al., 2018).

Η αντίληψη αυτή έχει υιοθετηθεί από τα συστήματα της Φιλανδίας και Αγγλίας, όπου βασική αρχή αποτελεί η ενίσχυση και διευκόλυνσης των ΚΛ, ώστε να δημιουργούνται ευκαιρίες και συνθήκες από τους/τις εργοδότες/τριες που επιτρέπουν τη συνεχή επαγγελματική τους εκπαίδευση, καθώς και την παροχή των κατάλληλων πόρων για την επίτευξη αυτού του σκοπού (Seliste, 2022).

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η μάθηση από ομοτίμους είναι ζωτικής σημασίας για να μπορέσουν οι ΚΛ να μάθουν να συνεργάζονται αποτελεσματικά και να αναστοχάζονται τις κοινές εμπειρίες.

Η μελέτη των Latifi και των συνεργατών (2021), υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση που περιλαμβάνει κάποιο στοιχείο αμοιβαίας ανατροφοδότησης ή αμοιβαίας πληροφόρησης, ή έναν συνδυασμό και των δύο, είναι πιο επωφελής όσον αφορά τις διαδικασίες μάθησης, ενώ αντίθετα ήταν τα αποτελέσματα με μια ομάδα ελέγχου που μάθαινε σε ατομικό επίπεδο.

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα διαμόρφωσης νέων πρακτικών και μορφών συνεχόμενης εκπαίδευσης στο πλαίσιο της ΚΕ.

SWOTT TOOLKIT

Οι Rogers και συνεργάτες (2023), αναγνώρισαν τις απαιτήσεις, ανάγκες και προκλήσεις των ΚΛ στην πρακτική άσκηση του επαγγέλματος και την αναγκαιότητα της συνεχόμενης εκπαίδευσης μέσω σύγχρονων πρακτικών και ανέπτυξαν το εργαλείο Social Work Online Team Training (SWOTT).

- Κάθε εργαλείο έχει ένα συγκεκριμένο θέμα
- Αποτελείται από δύο μέλη (απαιτούμενος χρόνος ολοκλήρωσης 60 – 90 λεπτά)
- 1^ο μέρος – διαδικτυακό μάθημα – 2^ο μέρος – σύνθετη μελέτη περίπτωσης για ομαδική ανάλυση
- Σε ατομικό επίπεδο οι ΚΛ μελετούν το εκπαιδευτικό υλικό που βασίζεται σε έρευνα και περιλαμβάνει σχετική θεωρία ή εννοιολογικά δεδομένα, με σκοπό να υποστηρίξει την ανάπτυξη μιας σύγχρονης θεωρητικής και τεκμηριωμένης κατανόησης.

SWOTT TOOLKIT

- Σε δεύτερο επίπεδο, ακολουθεί μια ομαδική συζήτηση με συντονιστή/τρια, βασισμένη στην μελέτη περίπτωσης, η οποία ενοποιεί την ατομική μάθηση με την συλλογική.
- Η εφαρμογή της νέας γνώσης πραγματοποιείται σε μια ομαδική συζήτηση που επιτρέπει την ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων
- Ρόλος του/της συντονιστή/τριας είναι η διευκόλυνση των ομαδικών συζητήσεων και ερωτήσεις για την ενθάρρυνση της μάθησης μέσω της ανατροφοδότησης από ομοτίμους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

- Τα οφέλη της συνεχόμενης εκπαίδευσης και μάθησης είναι πολλαπλά και μπορούν να ενισχυθούν όταν συνδυαστούν και σχετιστούν με το καθημερινό πλαίσιο εργασίας των ΚΛ
- Η συνεχόμενη εκπαίδευση βελτιώνει την ατομική πρακτική αλλά και την πρακτική του οργανισμού, και η σύνθεση των αποτελεσμάτων φωτίζουν την αξία μιας ομαδικής και όχι ατομικής προσέγγισης – ανάγκη μιας συστημικής αλλαγής και ενός ολοκληρωμένου μοντέλου εκπαίδευσης
- Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη προσφέρει πολλά οφέλη στους/στις ΚΛ, και έμμεσα, όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, μέσα από τη βελτίωση των δεξιοτήτων, των γνώσεων, του τρόπου σκέψης και εργασίας, την ανάπτυξη θετικής κουλτούρας μάθησης, αυξανόμενη ικανοποίηση από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και το αίσθημα εκτίμησης, κινήτρου και αυτοπεποίθησης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!

Σεβαστή Χατζηφωτίου,
Καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας
Κοσμητόρισα της Σχολής Κοινωνικών, Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, ΔΠΘ

schatzif@sw.duth.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Binks, S., Hickey, L., Heath, A., Bornemisza, A., Goulding, L., & Parolini, A. (2024) Social Workers' Perceived Barriers and Facilitators to Social Work Practice in Schools: A Scoping Review. *The British Journal of Social Work*, 54(6), 2661–2680.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcae046>

Cheetham, G., & Chivers, G. (2001). How professionals learn in practice: an investigation of informal learning amongst people working in professions. *Journal of European Industrial Training*, 25(5), 248 – 292.

Hiltibran, M. (2025, March 12). *The importance of social worker continuing education*. Online CEUs – Aspira Continuing Education.
https://aspirace.com/the-importance-of-social-worker-continuing-education/?srsltid=AfmBOoq_psRQ95LFKuzCiBQftNrp2Is5MUsX2o3JgIE4XQGKj6nG5rc9

Jivanjee, P., Pendell, K., Nissen, L., & Goodluck, C. (2016). Lifelong learning in social work: A qualitative exploration with social work practitioners, students, and field instructors. *Advances in Social Work* 16(2), 260-275.

Mueller, Carla and King, M. Denise (2018) "Beyond Obligation: Social Workers as Lifelong Learners," *Journal of Educational Leadership in Action*: Vol. 5: Iss. 2, Article 7.
DOI: <https://doi.org/10.62608/2164-1102.1043>

Nissen, L., Pendell, K., Jivanjee, P., & Goodluck, C. (2018). Lifelong Learning in Social Work Education: A Review of the Literature and Implications for the Future. In Kurzman, P.A. (Ed.), *Continuing Education and Lifelong Learning in Social Work: Current Issues and Future Direction*. Routledge.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Radut Seliste, D. (2023). Continuing Professional Development: Standards and Practices in European Associations of Social Work. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), Education Facing Contemporary World Issues - EDU WORLD 2022, vol 5. European Proceedings of Educational Sciences (pp. 1023-1034). European Publisher. <https://doi.org/10.15405/epes.23045.103>

Rogers, M., Joubert, M., Cunnington, C., & Bosworth, D. (2023). The Social Work Online Team Training (SWOTT) toolkit: embedding team-based peer learning in continuous professional development. *Social Work Education*, 43(9), 2485–2502.
<https://doi.org/10.1080/02615479.2023.2266467>

Rogers, M., Joubert, M., Cunnington, C., & Bosworth, D. (2024). The Social Work Online Team Training (SWOTT) toolkit: embedding team-based peer learning in continuous professional development. *Social Work Education*, 43(9), 2485–2502.
<https://doi.org/10.1080/02615479.2023.2266467>

Seliste, R.D. (2023). Continuing Professional Development: Standards and Practices in European Associations of Social Work. In E. Soare, & C. Langa (Eds.), Education Facing Contemporary World Issues - EDU WORLD 2022, vol 5. European Proceedings of Educational Sciences (pp. 1023-1034). European Publisher. <https://doi.org/10.15405/epes.23045.103>

Senge, P. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. New York: Doubleday/Currency.

Κατσαμά, Ε. (2024). Κοινωνική εργασία με ομάδες στο σχολείο. Τόπος.